

Beite og gjerder

Konflikter i bøtter og spann...

NORGES BONDELAG

Tre grunntema

- Har du beiterett?
- Stort sett ikke løst av beiteloven
- Svaret ligger i gamle avtaler, skjøter og sedvane med mer

- Regler for selve utøvelsen av beiteretten
- Løst av beiteloven

- Konfliktløsning – har du rett, og bruk av retten

Har du beiterett?

- Her er det

- **INGEN FASITER!!** Sto opprinnelig «ingen fasister». Dette foredraget er altså anti-fascistisk..

- Ingen spørsmål om hvorvidt beiterett foreligger kan anses sikkert besvart uten en tur i retten
- Konkret vurdering i hvert enkelt tilfelle
- Men vi kan se litt på vurderingstemaene

Har du beiterett?

- De (nokså) enkle situasjonene
- Åpenbart på egen grunn(men det KAN foreligge negativ servitutt som gir motsatt resultat)
- Egen grunn også problematisk pga historisk delt eiendomsrett i Norge(fæle greier..)
- I sameie(men spørsmål om omfang)
- I allmenning(igjen spørsmål om omfang)

Har du beiterett?

- De mer problematiske situasjonene
- Avtalefestet, typisk ved fradeling og salg
- Sedvane, alders tids bruk
- Hevd(meget lite praktisk i dag)
- Kan man finne eldre rettsavgjørelser?

Du har beiterett, men hva er omfanget?

- Beror på en tolkning av rettskilden
- Ubegrenset på egen grunn (med mindre negativ servitutt)
- Kan være angitt helt konkret i avtale (to kyr, tre sauer og en grabukk)
- Historisk behov, antall vinterfora dyr
- Endring i tida og tilhøva, dynamisk
- Belastning på de tjenende eiendom

Du har beiterett, eller er den borte?

- Du har dyrket i sameie og tatt en «stor porsjon» av din ideelle andel
- Du har dyrket egen grunn i et område der du og naboene har «gjensidig beiterett» hos hverandre og tatt en «stor porsjon» av din egen grunn
- Du har almenningsrett, men har opphørt å være aktiv driver

Kan du leie bort beiteretten

- Der beiteretten fortsatt er i behold er utgangspunktet «ja»
- Men kan ikke øke byrden på tjenende eiendom
- Noen beiteretter kan tolkes som ikke-utleibare etter avtaleordlyd
- Andre beiteretter, typisk allmenningsrettene, kan avhenge av egen drift

Streifbeite

- Hva i granskauen er det?
- Ikke en rett til å beite på et konkret område
- Snarere en mulighet til å unnlate tilbakehenting
- Du kan ikke «aktivt utøve» streifbeite, da er det ikke streifbeite lenger
- De lærde strides om dette i det hele tatt er en konkret, reell rettighet

Regler for bruk av beiteretten

- Her kommer beiteloven inn
- Regulerer ikke om du har beiterett
- Regulerer selve utøvelsen av beitet
- Gjelder husdyr
- Merk at slipp av hanndyr ikke er regulert her, men i hanndyrloven

beiteloven

- Vokterplikt
- Ha kontroll over hvor dyrene er
- Objektivt ansvar
- Tilbakeholdsrett for grunneier
- Nydyrking i utmark må inngjerdes – vokterplikten tilsidesatt

beiteloven

- Erstatningsplikt
- Erstatningsplikten inntreder først ved brud på vokterplikten
- Begrenset til skader «i forbindelse med beiting»
- Begrensning av erstatningsplikten der skadelidte ikke har gjort noe for å hindre skaden – les: manglende gjerde

Straffehjemler i beiteloven

- Beiteloven har egne straffehjemler for dem som «med vilje eller aktløyse» er årsak til at dyr kjem inn på annan manns grunn
- Ikke veldig sannsynlig med topp prioritet hos den lokale lensmann...
- Blir ikke mye til straffesak dersom det er tvil om den underliggende sivilretten..

Konfliktløsning beite

- To typer løsning
- Har jeg rett/omfanget av retten løses enten i sivil sak i tingrett eller som rettsutgreiing i jordskifteretten
- Hvordan skal retten utøves løses i bruksordning i jordskifteretten
- Siden det ofte vil være nokså sikkert at det er en viss rett vil en bruksordning i realiteten ofte også løse «hva er omfanget» rent praktisk

Grannegjerdelova

- Rett til å sette opp gjerde
- Plikt til å sette opp gjerde
- Kost/nytte vurdering
- Kostnadsfordeling etter nytte, litt som på vei..

- MEN: fordelingen av «gjerdeansvaret» er veldig ofte (særlig hos oss) gjort i eldre lokal sedvane og avtale. Skal den fravikes?
- Gammel ordning kan tilsidesettes – regler som ligner på av/omskiping av servitutt

grannegjerdelova

- § 6 i lova
- Rett til å ha gjerde mot naboeiendom
- For egen regning
- Skal ikke være farlig for folk og fe jf. § 3
- Skal ikke skjule eller skade grensemerke jf. § 3

grannegjerdelova

- Lovens § 7 tvang til å holde gjerde
- Vilkår:
- Gjerde er til nytte for BEGGE eiendommer sett hver for seg
- Nytten skal være større enn kostnaden for eiendommene sett samlet
- Ingen gjerdeplikt mot hyttetomt i utmark

§ 7 om eksisterende gjerde

- Eksisterende gjerde kan kun legges ned dersom vedlikeholdskostnaden er større en nytten for begge eiendommer sett samlet
- Skal altså mindre til for at du plikter å fortsette å holde eksisterende gjerde enn for at du plikter å bidra til å opprette nytt gjerde
- Ifølge mine kilder vil jordskifteretten for eksisterende gjerde operere på nytte=kostnad men for nytt gjerde vil de operere på nytte>kostnad med klar sannsynlighetsmargin før gjerde opprettes

Grannegjerdelova kostnadsdeling

- Kostnadsdeling ved gjerdetvang
- 50/50 deling er utgangspunktet
- Men 50/50 fravikes der den ene har merkbart mer nytte enn den andre

Konfliktløsning gjerde

- Jordskiftesak
- Skjønnsak etter jordskifteloven kap. 5
- Utfallet av skjønnet er tvangsgrunnlag
- Namsmannen kan la den ene part utføre arbeidet på annen parts regning, og innkreve kostnaden
- Problem hvis den andre ikke er søkegod..

Kofliktløsning gjerde – forhold til «eksisterende ordning»

- gjerdeloven sier den trer tilside for avtale(altså full avtalefrihet) og for andre «særlege rettshøve»
- Samtidig åpner gjerdeskjønnet for en helt ny vurdering av nytte/kost og fordeling av kost mellom den enkelte granne
- Betyr at «den bestående ordning – slik oss ha haft det i æille år» i praksis utmerket godt kan bli hivd ut av vinduet og over på historiens skraphaug
- Jordskifteloven og jordskifteretten er veldig innrettet mot «hva blir best i dag og i framtiden»